

Grižračio teritorijos (Connect 2) konversija

apklausos rezultatai

Turinys

Apie apklausą	3
Apklaustos respondentai	4
Respondentų žinios apie Vilniaus geležinkelio stoties ir jos gretimybių pokyčius.....	5
Respondentų nuomonė apie Vilniaus lokomotyvų remonto depo ir jo gretimybių pertvarkymą.....	7
Teritorijos vystymo tikslai ir prioritetai	7
Teritorijos struktūros formavimo prioritetai.....	8
Teritorijos pastatai ir jų paskirtys.....	11
Teritorijos urbanistinės viešosios erdvės ir želdynai.....	13
Išskirtiniai objektai teritorijoje	15
Vilniaus lokomotyvų depo (Grįžračio) įveiklinimo galimybės	18
Papildomi pasiūlymai ir komentarai.....	20
Priedai (asociatyvios iliustracijos)	21
P1. Struktūros formavimo prioritetai	21
P2. Pastatai ir jų paskirtys	22
P3. Urbanistinių viešųjų erdvių ir želdynų tipai.....	23
P4. Išskirtiniai objektai	24

Grįžračio teritorijos (Connect 2) konversija: gyventojų apklausos rezultatai

Apie apklausą

Ateityje tiesiant „Rail Baltica“ vėžę vyksiantys geležinkelių kelyno pokyčiai formuoja prielaidas iš esmės peržiūrėti apie 50 ha ploto šiuo metu daugiausia geležinkelių pramonės veiklai skirtos teritorijos Vilniaus centrinėje dalyje (ribojamos Švitrigailos, Panerių, Prūsų ir Lešmininkų gatvių) naudojimo sąlygas – svarstyti galimybę dalį teritorijos vystyti Vilniaus miestui ir jo gyventojams naudingesne kryptimi.

1 pav. Nagrinėjama teritorija

Apklausos tikslas – supažindinti suinteresuotus gyventojus su planuojamu teritorijos pertvarkymo (konversijos) procesu ir paskatinti įsitraukti į teritorijos pertvarkymo programos formavimą (teikiant pasiūlymus ir komentarus).

Internetinė apklausa vykdyta 2023 m. sausio-vasario mėn. – nuo sausio 19 d. iki vasario 16 d.

Apklausos anketą sudarė trys dalys:

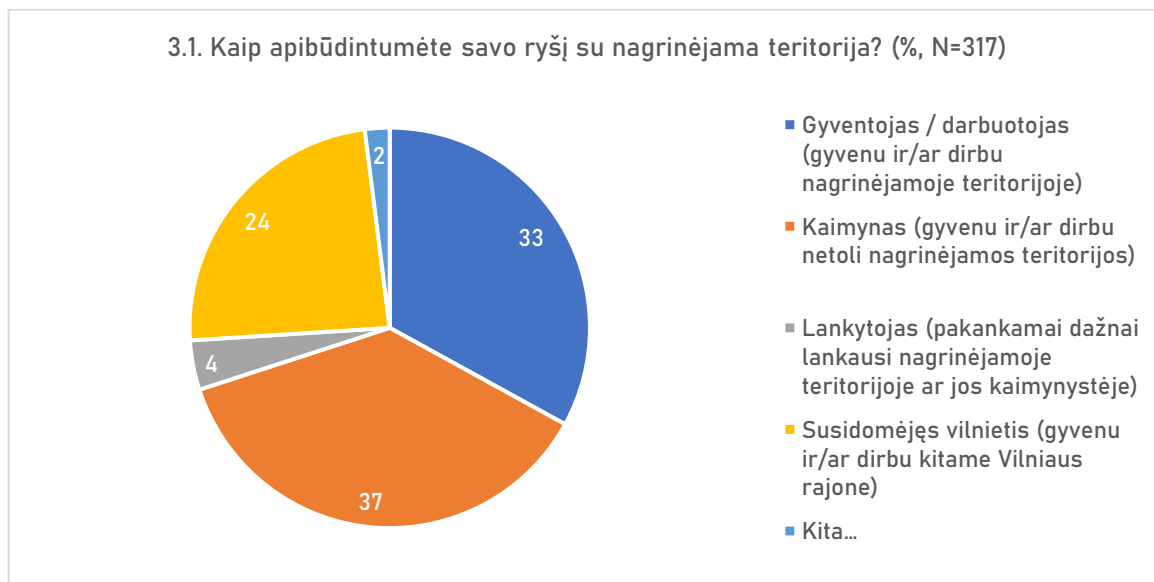
- 1) klausimai, kuriais siekiama išsiaiškinti respondentų žinias apie Vilniaus geležinkelio stotyje ir jos gretimybėse vykstančius ar planuojamus pokyčius;
- 2) klausimai, kuriais sudaryta galimybė respondentams išsakyti nuomonę ir pateikti pasiūlymus dėl nagrinėjamos teritorijos pertvarkymo programos (tikslų, prioritetų ir kt.);
- 3) klausimai, kuriais siekta išsiaiškinti informaciją apie apklausos dalyvius.

Iniciatyvinė komanda: AB „Lietuvos geležinkeliai“, Vilniaus miesto savivaldybės administracija ir UAB „Vilniaus planas“.

Apklauso respondentai

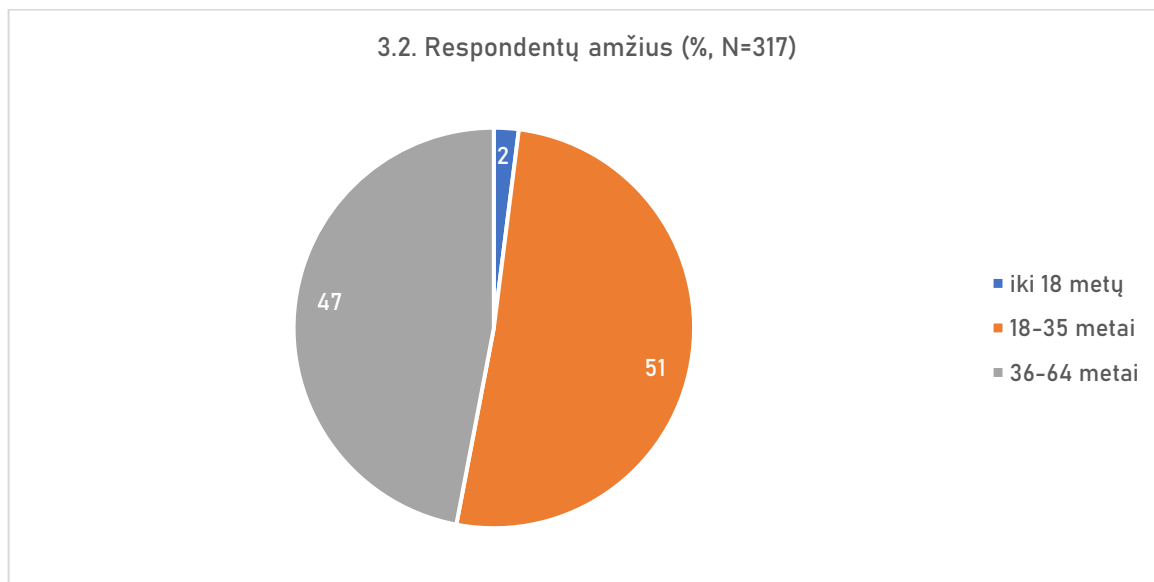
Apklauso vykdymo metu sulaukta 317 užpildytų anketų.

Didžiąją dalį respondentų (2 pav.) sudarė nagrinėtos teritorijos gyventojai/darbuotojai (33 %) arba lankytojai (37 %). Taip pat reikšmingą dalyvių grupę sudarė teritorijos vystymu susidomėję vilniečiai (24 %). Likusios respondentų grupės skaitlingumu nepasižymėjo. Todėl galima teikti, kad apklauso rezultatai perteikia tikslinės teritorijos ir jos gretimybių situaciją žinančių vilniečių nuomonę.

2 pav. Apklauso dalyvių struktūra pagal deklaruotą ryšį su tiksline teritorija (%)

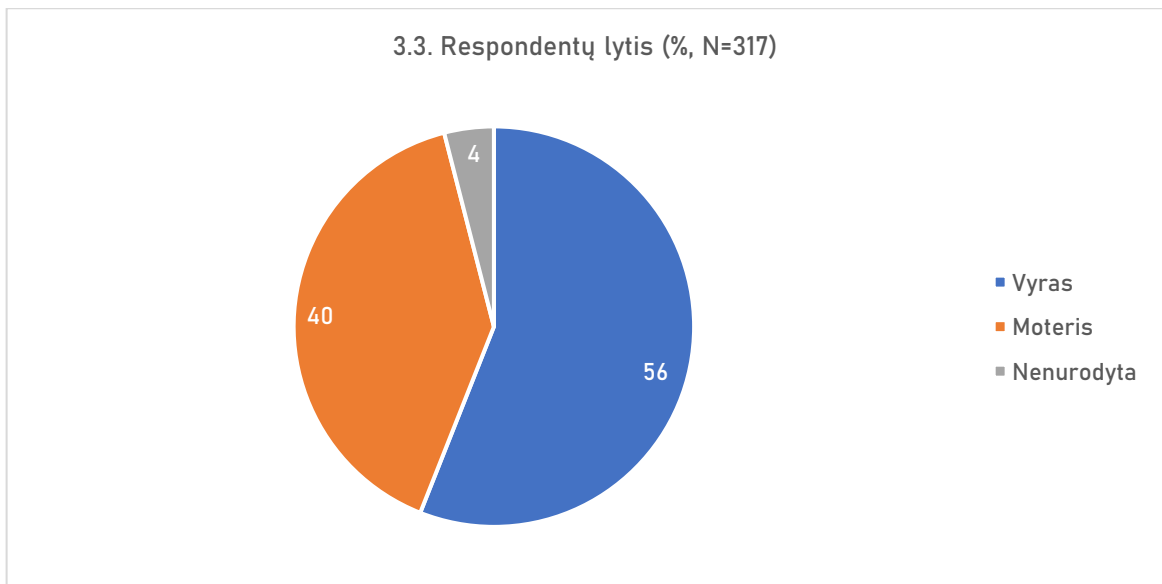
Respondentų tarpe dominavo 18-35 metų amžiaus asmenys (3 pav.). Pastarieji sudarė kiek daugiau nei pusę (51 %) visų apklauso dalyvių. Nemažiau gausi buvo ir 36-64 metų amžiaus respondentų grupė (47 %). Iki 18 metų amžiaus asmenų būta kur kas mažiau (tik 2 %), o 65 metų amžiaus ir vyresni vilniečiai apklausoje nesudalyvavo.

3 pav. Apklauso dalyvių struktūra pagal amžių (%)

Apklausoje aktyviau dalyvavo vyrai (56 %). Moterys sudarė iki 40 % apklauso dalyvių (4 pav.).

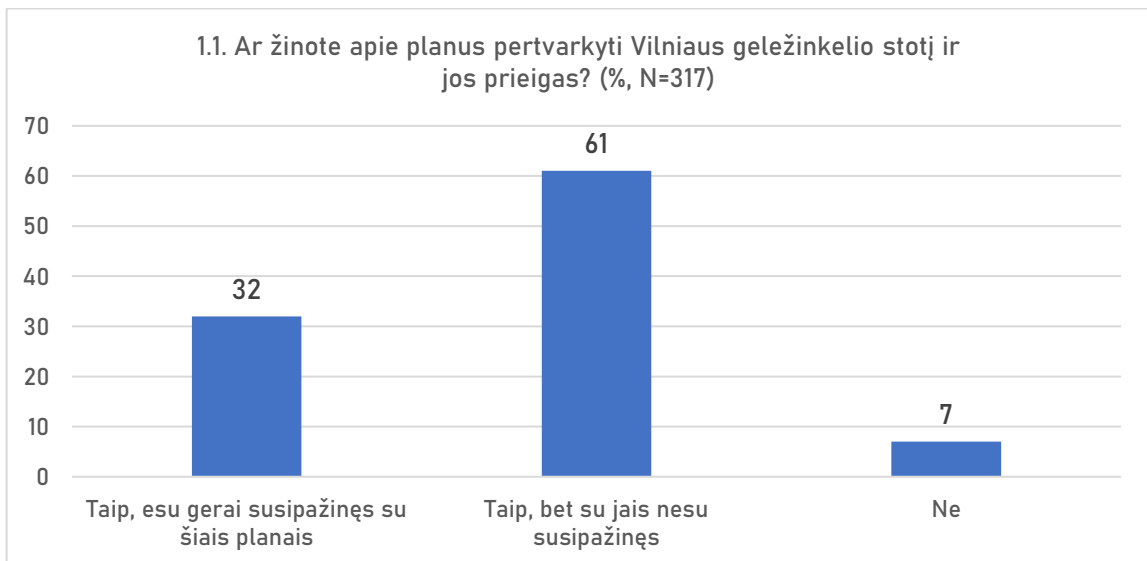
Net 63 % apklauso dalyvių pateikė savo kontaktinius duomenis (el. pašto adresus) ir bus tiesiogiai informuoti apie vykdytos apklauso rezultatus.

4 pav. Apklauso dalyvių struktūra pagal lytį (%)

Respondentų žinios apie Vilniaus geležinkelio stoties ir jos gretimų pokyčius

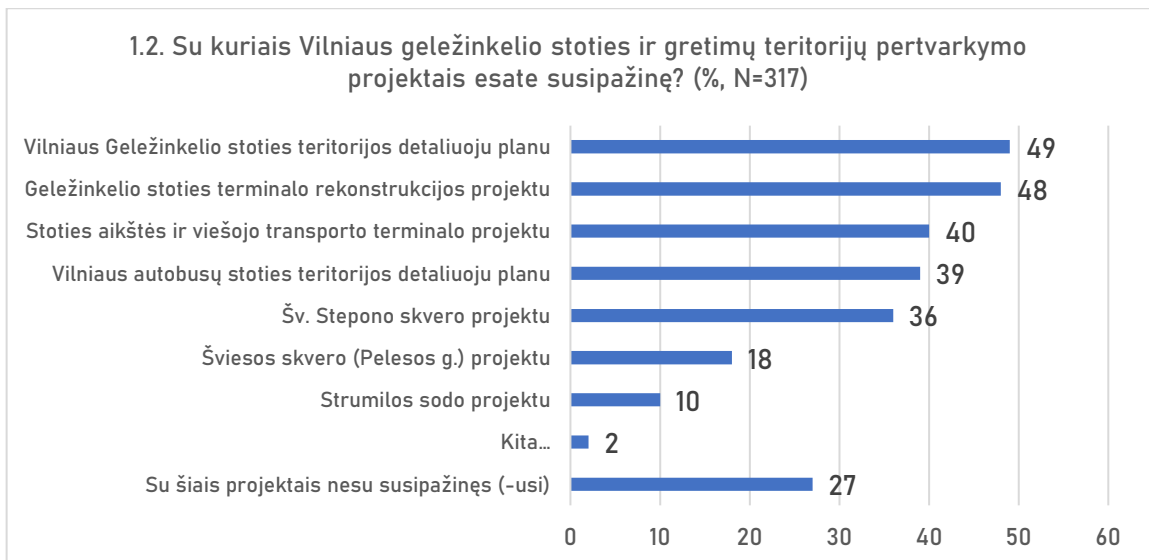
Didžioji dalis apklauso dalyviu nurodė, kad žino apie planus pertvarkyti Vilniaus geležinkelio stotį ir jos prieigas (5 pav.), tačiau tik trečdalis respondentų (32 %) yra gerai susipažinę su šiais planais. Dauguma respondentų su planais nėra susipažinę (61 %). Tik nedidelė dalis (7 %) apklausoje dalyvavusių vilniečių apie šiuos planus informacijos neturi.

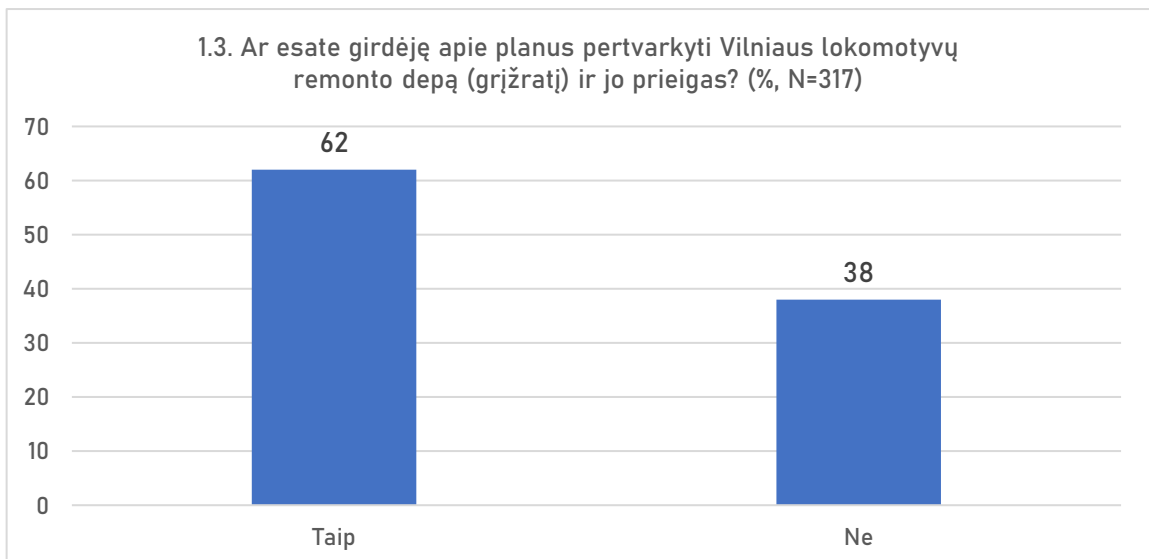
5 pav. Apklauso dalyvių susipažinimas su planais pertvarkyti Vilniaus geležinkelio stotį ir jos prieigas

Apie pusė respondentų yra susipažinę (6 pav.) su Vilniaus geležinkelio stoties teritorijos detaliuoju planu (49 %) bei geležinkelio stoties terminalo rekonstrukcijos projektu (48 %). Kiek rečiau apklauso dalyviai žino apie geležinkelio stoties gretimybėse rengiamus Stoties aikštės su viešojo transporto terminalu projektą (40 %), Vilniaus autobusų stoties teritorijos detalų planą (39%) ir Šv. Stepono skvero projektą (36 %). Mažiausiai respondantai susipažinę su dviejų viešųjų erdvių –Šviesos skvero (prie Pelesos g.) ir Strumilos sodo – formavimo projektais (atitinkamai 18 % ir 10 %).

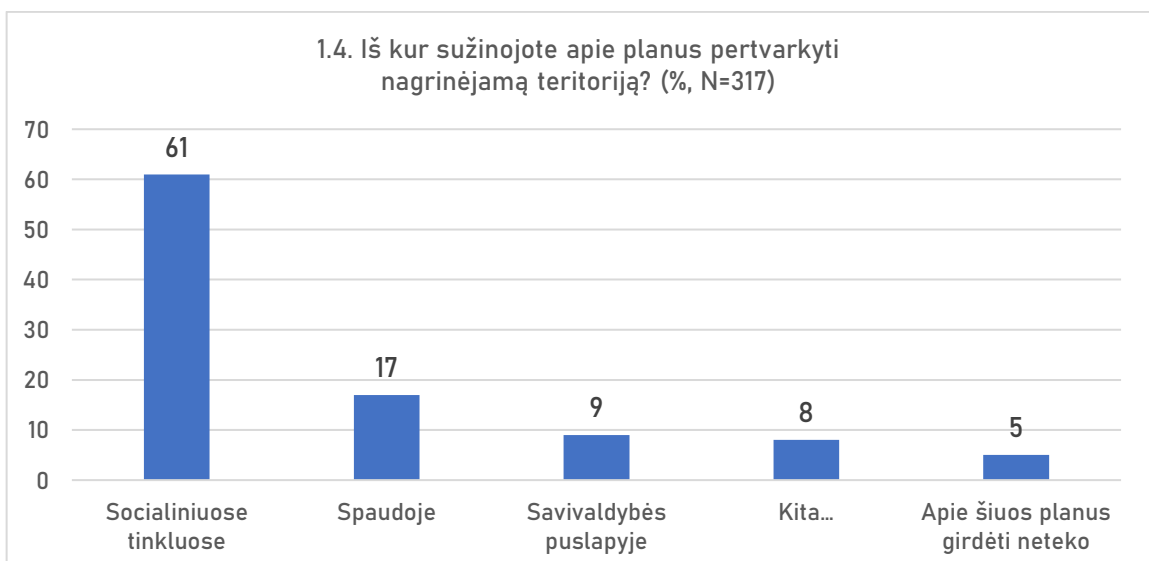
Apie planus pertvarkyti Vilniaus lokomotyvų remonto depą ir jo prieigas (7 pav.) yra girdėję didžioji dalis respondentų – net 62 %. Pagrindiniu informacijos apie šiuos planus šaltiniu (8 pav.) respondantai įvardino socialinius tinklus (61 %). Tradiciniai informacijos sklaidos kanalai (spauda, savivaldybės internetinis puslapis ir pan.) minėti gana retai. Dalis respondentų apie šią iniciatyvą sužinojo iš pažįstamų, artimųjų ir kaimynų, duomenų rado lankydami įvairiuose miesto plėtros projektus viešinančiuose interneto portaluose arba forumuose.

6 pav. Apklauso dalyvių susipažinimas su Vilniaus geležinkelio stotyje ir jos gretimybėse vykdomais projektais

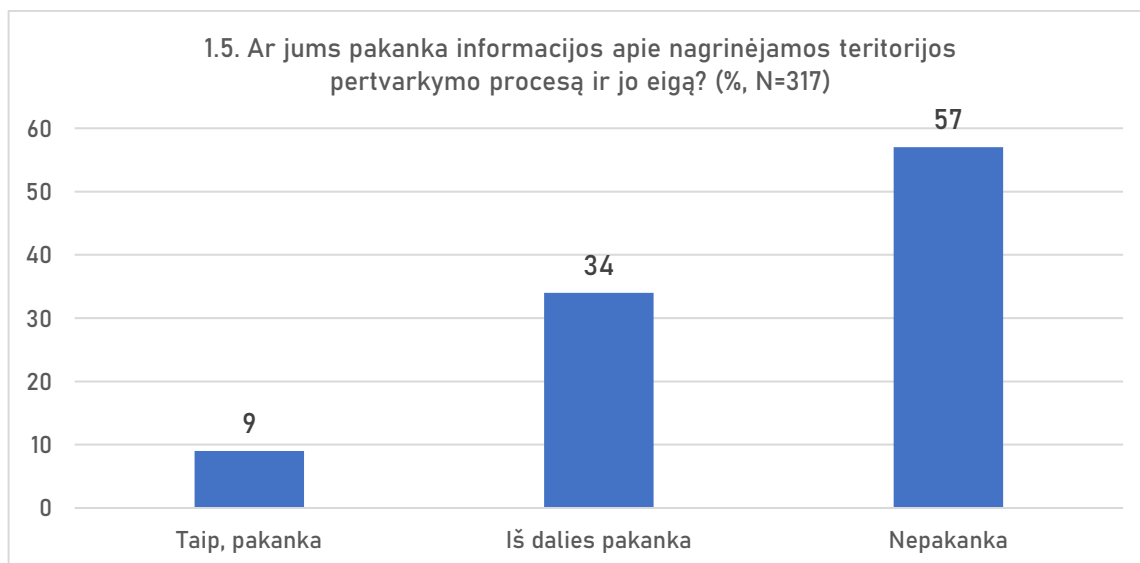
7 pav. Apklauso dalyvių žinios apie Vilniaus lokomotyvų remonto depo ir jo prieigų pertvarkymo planus

8 pav. Informacijos sklaidos apie Vilniaus lokomotyvų remonto depo ir jo prieigų pertvarkymą šaltiniai

Nors dauguma apklauso dalyvių girdėjo ar net yra susipažinę su Vilniaus geležinkelio stoties gretimybėse vykstančius projektus, tačiau tik nedidelė dalis (9 %) respondentų nurodė, kad jiems

pakanka informacijos apie Vilniaus lokomotyvų remonto depo ir jo prieigų pertvarkymą (9 pav.). Net 57 % apklausoje dalyvavusių vilniečių jaučia informacijos apie šio projekto eigą stygių.

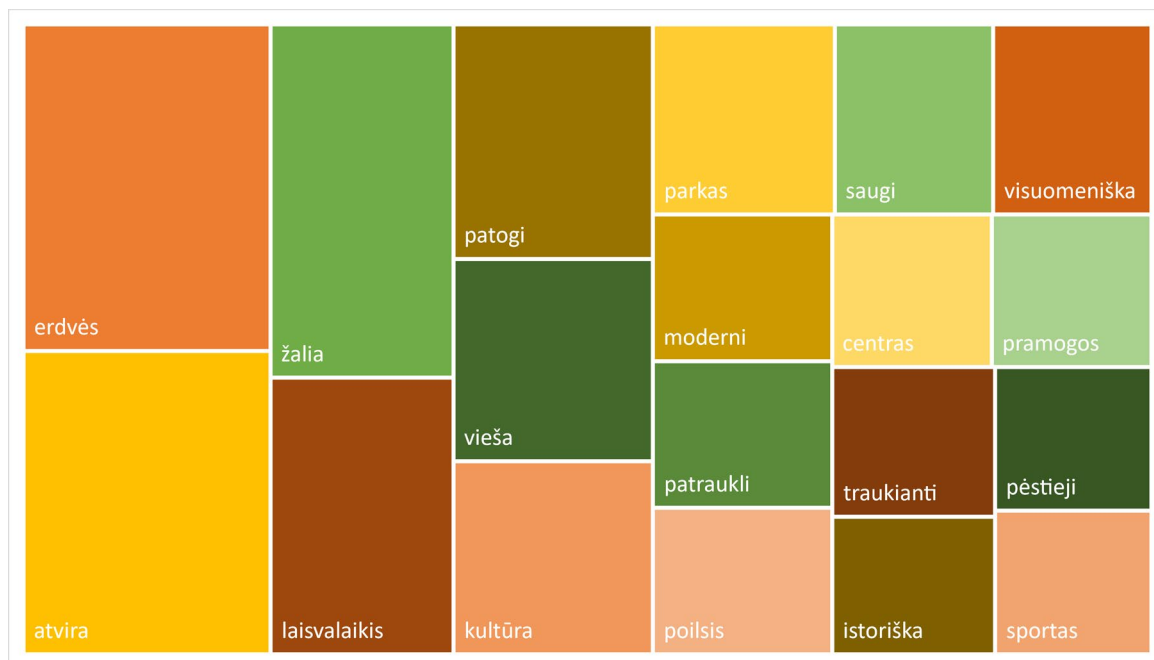

9 pav. Informacijos apie Vilniaus lokomotyvų remonto depo ir jo prieigų pertvarkymo planus pakankamumas

Respondentų nuomonė apie Vilniaus lokomotyvų remonto depo ir jo gretimybių pertvarkymą

Teritorijos vystymo tikslai ir prioritetai

Paprašyti įvardinti kelis žodžius, kurie apibūdintų Vilniaus lokomotyvų remonto depo ir jo gretimybių ateitį, respondentai paminėjo net 250 raktažodžius, perteikiančius teritorijos vystymo tikslus arba prioritetus (10 pav.). Jų tarpe vyraavo teritorijos erdvumą, atvirumą ir žalumą atspindintys raktažodžiai – juos minėjo daugiau nei 10 % apklausos dalyvių. Šiek tiek rečiau akcentuotas (6 % ir daugiau respondentų) patogumas, viešumas bei kai kurios prioritetinės veiklos – laisvalaikis ir kultūra.

10 pav. Apklausos dalyvių įvardinti pagrindiniai nagrinėtos teritorijos ateitį perteikiantis raktažodžiai

Kitos dažniau minėtos savybės apėmė teritorijos saugumą, visuomeniškumą, modernumą ir patrauklumą. Respondentų tai pat akcentuotas vietovėje esantis industrinis-techninis palikimas (istoriškumas), žaliųjų zonų formavimas (parkas), aktyvesnių ir pasyvesnių veiklų įvairovė (poilsis, sportas ir pramogos) ne tik galėtų kurti nuolatinę lankytojų trauką (traukianti), bet ir sąlygoti visos

teritorijos virsmą šiuolaikiška Vilniaus miesto centro dalimi, kurioje prioritetas būtų skiriamas pėstiesiems.

Bendras visų apklausos dalyvių paminėtų raktažodžių vaizdas (11 pav.) parodo teritorijos vystymo tikslų įvairovę bei galimus prioritetus, kurių pagrindu turėtų būti formuojama Vilniaus lokomotyvų remonto depo ir jo gretimųbių urbanistinio pertvarkymo programa.

11 pav. Apklauso dalyvių įvardinti raktažodžiai (dydis atitinka paminėjimo dažnį)

Teritorijos struktūros formavimo prioritetai

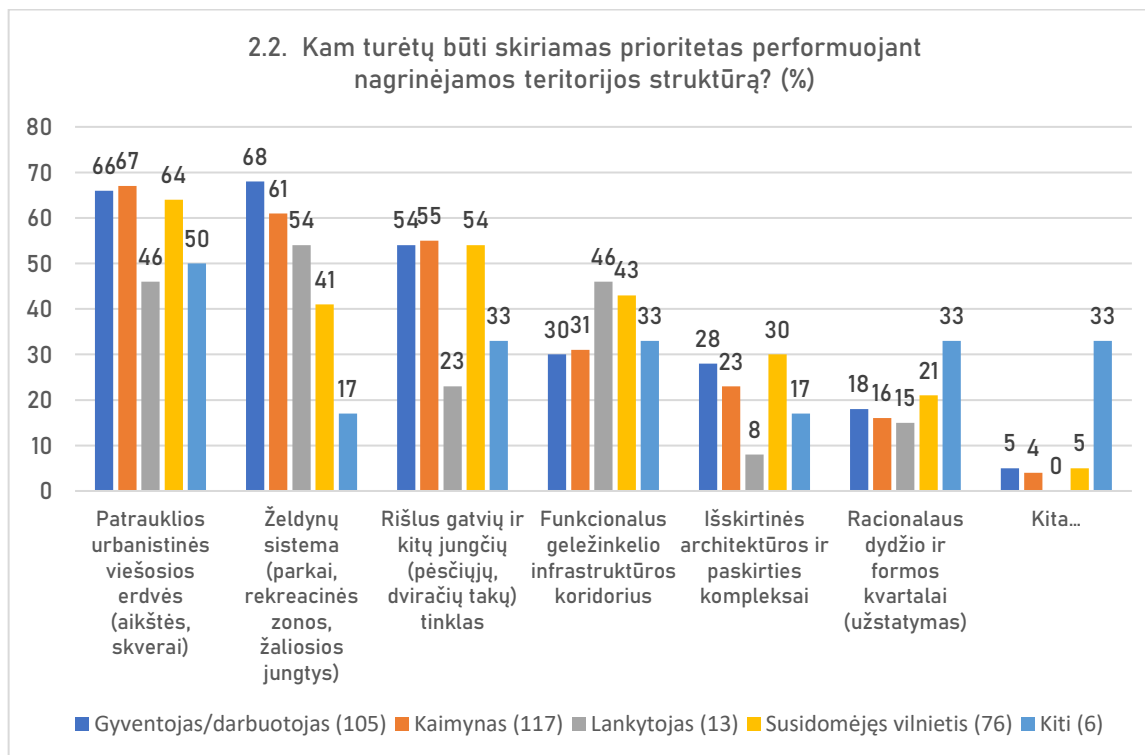
Paprašyti pasirinkti nagrinėjamos teritorijos struktūros performavimo prioritetus, respondentai pirmenybę (12 pav.) teikė patrauklioms urbanistinėms viešosioms erdvėms (65 %), želdynų sistemai (57 %) ir rišiam gatvių bei kitų jungčių tinklui (53 %). Funkcionalaus geležinkelio infrastruktūros koridoriaus, kuris išliks vienu pagrindinių teritorijos urbanistinio audinio elementu, formavimas sulaukė apie trečdaliu apklausos dalyvių dėmesio (34 %). Išskirtinės architektūros ir paskirties objektų statybą, taip pat racionalaus dydžio ir formos kvartalų struktūros kūrimą prioritetu įvardino apie ketvirtadalis ir mažiau respondentų (atitinkamai 26 % ir 18 %).

Kitus nei nurodytus teritorijos urbanistinės struktūros formavimo prioritetus įvardino 5 % apklausos dalyvių. Pastarųjų tarpe vyravo komentarai, kuriais akcentuotas poreikis teritorijos pertvarkymą grįsti jautrumu ir kūrybiškumu, ypatingą dėmesį skiriant kultūros paveldo objektų išsaugojimui („paveldo kūrybiškas išsaugojimas“; „jokių modernų istorinėse vietose“) bei vietovės išskirtinumo įprasminimui („vietovė turi išskirtinumą, tiek pačios lokacijos, tiek ir pačiomis fizinėmis erdvėmis“; „traukos objektai, architektūra ir želdynų sistema yra unikali [šiai] vietovei – nereikia kopijuoti, o siekti atrasti vietovės unikalumą, patrauklumą“; „išskirtinės žaidimų aikštelės, kitokios nei bet kur kitur mieste“). Respondentų pastabose taip pat akcentuotas poreikis formuoti daugiafunkcij teritorijos charakterį („mišrios paskirties centrinis rajonas“; „prekyba ir paslaugos“; „būtų puiku, kad šioje erdvėje neatsirastų tiesiog gyvenamieji namai, o tai būtų erdvė, kurioje vyksta renginiai, eksponuojamos

parodos, vyksta spektakliai, koncertai“; „[erdves] įveikinti ir ten įleisti menininkus“). Apklausos dalyviai taip pat minėjo galimybę teritoriją formuoti kaip geležinkelio ir kitos technikos muziejų po atviru dangumi („VLRD teritorija labiausiai tinka geležinkelių technikos muziejui“; „technikos muziejus po atviru dangumi“). Keletas respondentų įžvelgė šiuo metu teritorijoje vykdomų veiklų plėtojimo potencialą ir siūlė ją vystyti kaip miesto viešojo bėginio transporto infrastruktūros mazgą („geležinkelio kaip viešojo miesto transporto vystymas“; „palinkti teritoriją viešojo bėginio transporto depui ir apsisukimui vystyti ateityje“). Komentaruose pasitaikė ir bendro pobūdžio pasiūlymų, pvz., teritorijos pertvarkymą vykdyti laikantis tvaraus vystymo tikslų ir tendencijų („visi sprendimai turi remtis #NatureBasedSolutions / ES 2030 tikslais“).

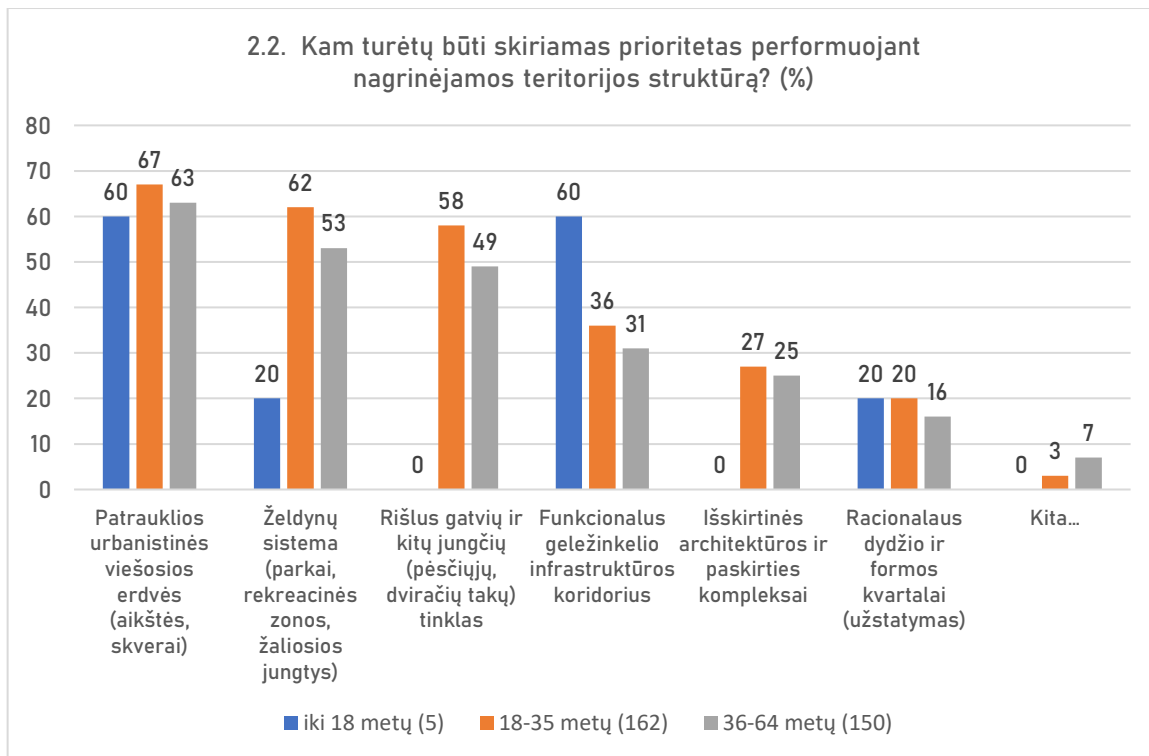

12 pav. Teritorijos struktūros formavimo prioritetai

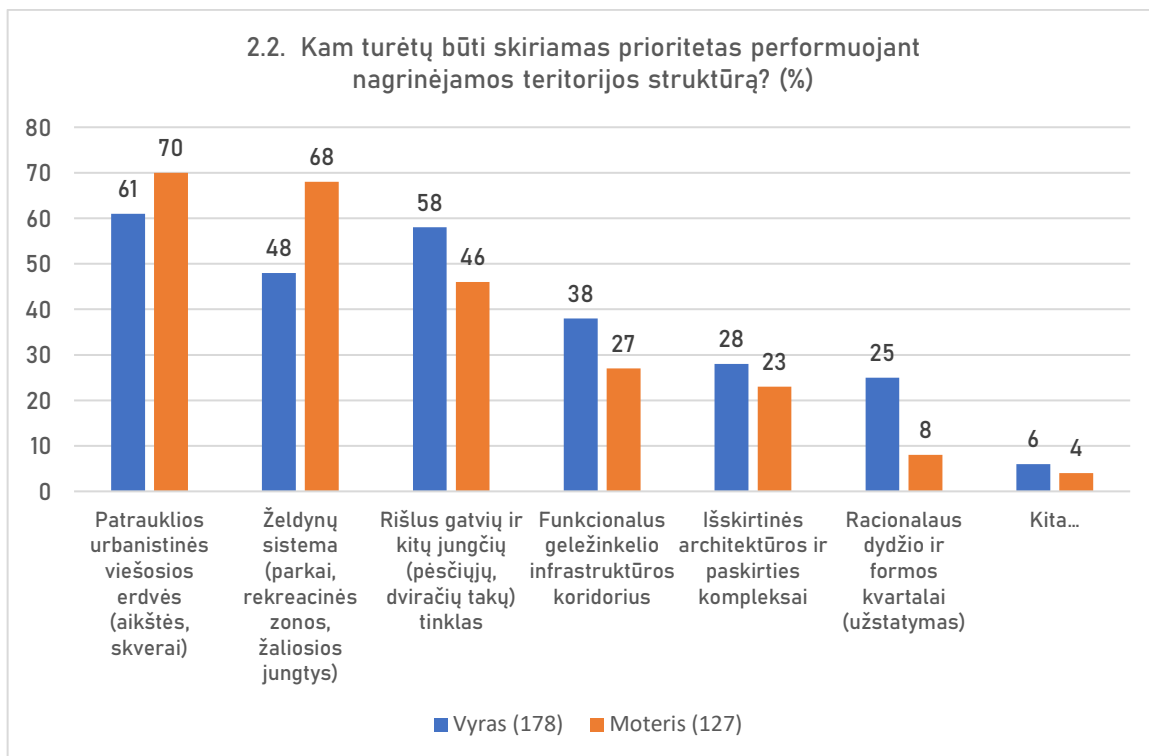

13 pav. Nuomonių skirtumai dėl teritorijos struktūros formavimo prioritėtų

Detaliau nagrinėjant įvairių apklausos dalyvių nuomonę, nustatyti prioritetų skirtumai (13-15 pav.). Patrauklių urbanistinių viešųjų erdvių formavimą, rišlaus gatvių ir kitų jungčių tinklą bei išskirtinės architektūros ir paskirties kompleksus rečiau rinkosi mažiau skaitlingas grupes – teritorijos lankytojus ir kitus dalyvius – atstovavę respondentai (13 pav.). Tačiau pirmieji dažniau prioritetu įvardino funkcionalaus geležinkelio infrastruktūros koridoriaus, o antrieji – racionalaus dydžio ir formos kvartalų formavimą. Želdynų sistemos formavimą prioritetiniu dažniau nurodė gerai teritorijos ar jos gretimybių situaciją žinantys respondentai: gyventojai ir darbuotojai, kaimynai bei lankytojai.

14 pav. Nuomonių skirtumai dėl teritorijos struktūros formavimo prioritetų

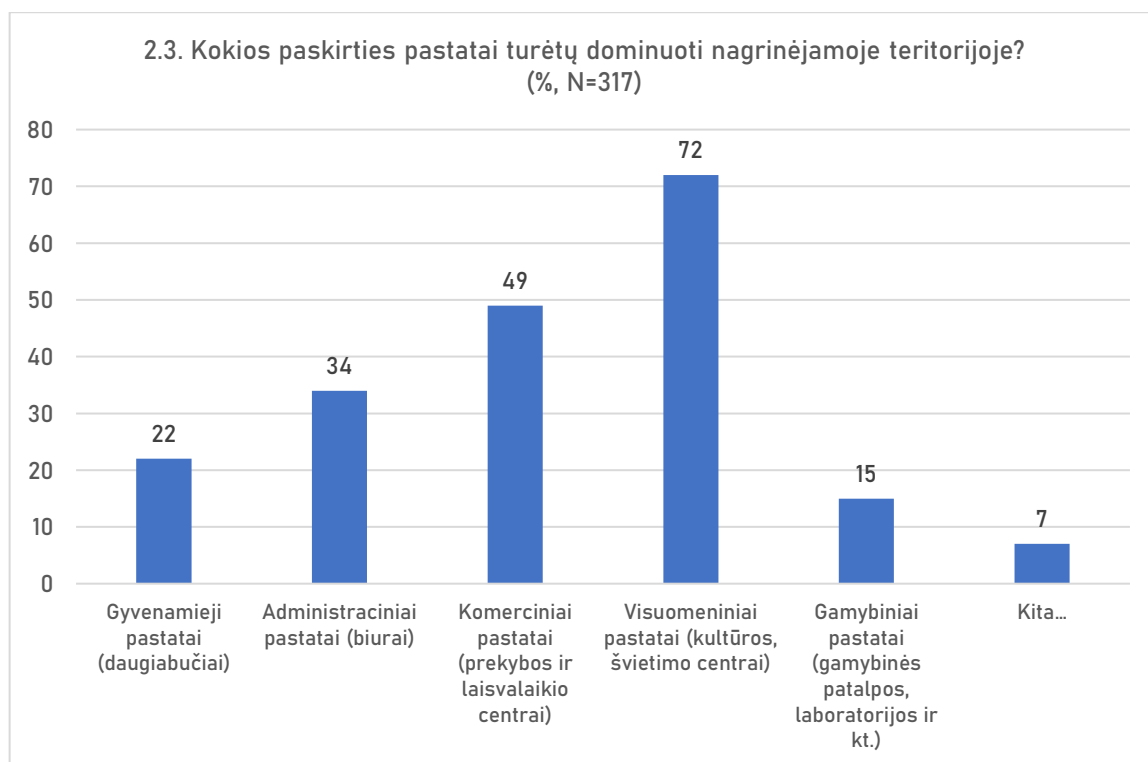
15 pav. Nuomonių skirtumai dėl teritorijos struktūros formavimo prioritetų

Skirtingas amžiaus grupės atstovaujančių respondentų nuomonės labiausiai išsiskyrė želdynų sistemos bei funkcionalaus geležinkelio infrastruktūros koridoriaus atvejais – priešinga nuomone išsiskyrė negausios jaunesniųjų apklausos dalyvių (iki 18 metų) grupės atstovai (14 pav.).

Skirtingos lyties respondentų nuomonės išsiskyrė dėl patrauklių urbanistinių viešųjų erdvių ir želdynų sistemos formavimo. Šioms temoms šiek tiek daugiau dėmesio skyrė moterys (15 pav.). Likusiųjų temų prioritetinė eilė atitinka bendrąsias tendencijas, tačiau šiek tiek dažniau jas rinkosi vyrai.

Teritorijos pastatai ir jų paskirtys

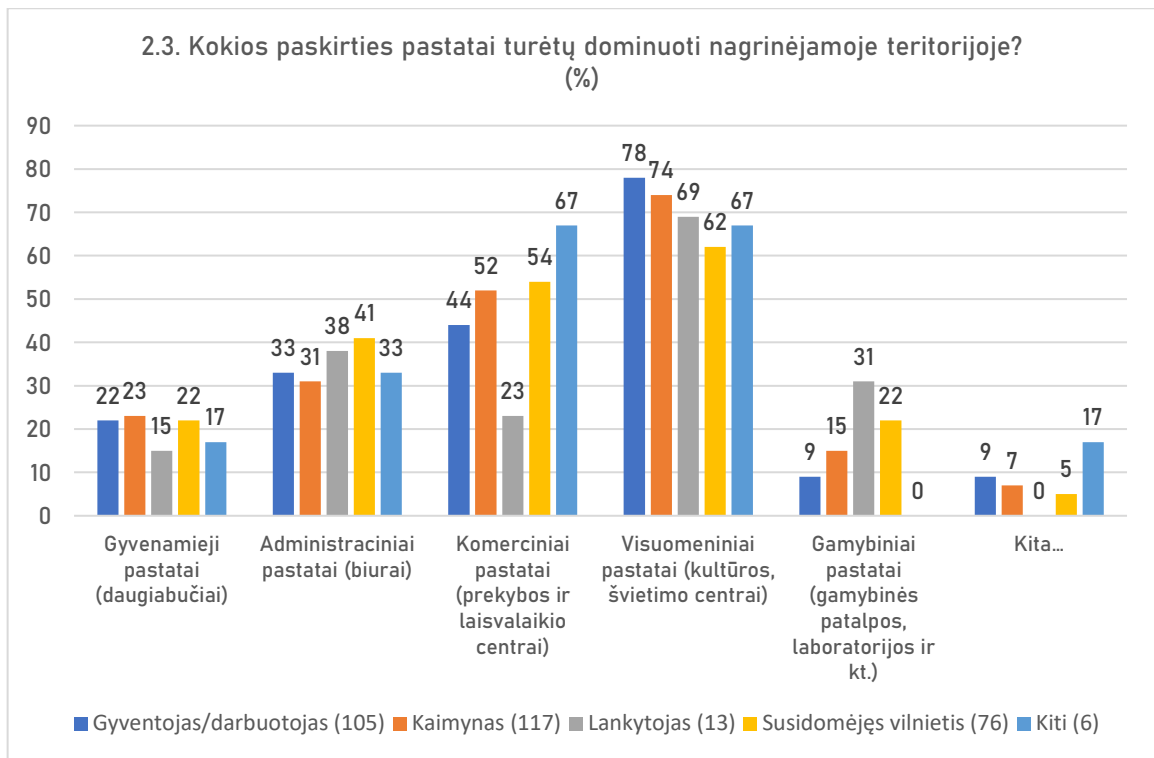
Absoliuti dauguma apklausos dalyvių (72 %) dominuojančiais teritorijoje norėtų matyti visuomeninės paskirties pastatus – kultūros, švietimo ir kitus visuomenei atvirus centrus (16 pav.). Komercinės paskirties pastatų (prekybos ir laisvalaikio centų) statybą teritorijoje palankiai vertino apie pusė visų respondentų (49 %). Administracinės (biurų pastatai) ir gyvenamosios (daugiabučiai namai) paskirties užstatymo potencialą regį atitinkamai 34 % ir 22 % respondentų. Su šiandieniu teritorijos įvaizdžiu siejamus gamybinės paskirties pastatus teritorijoje norėtų matyti tik 15 % apklausos dalyvių.

16 pav. Teritorijos pastatai ir jų paskirtys

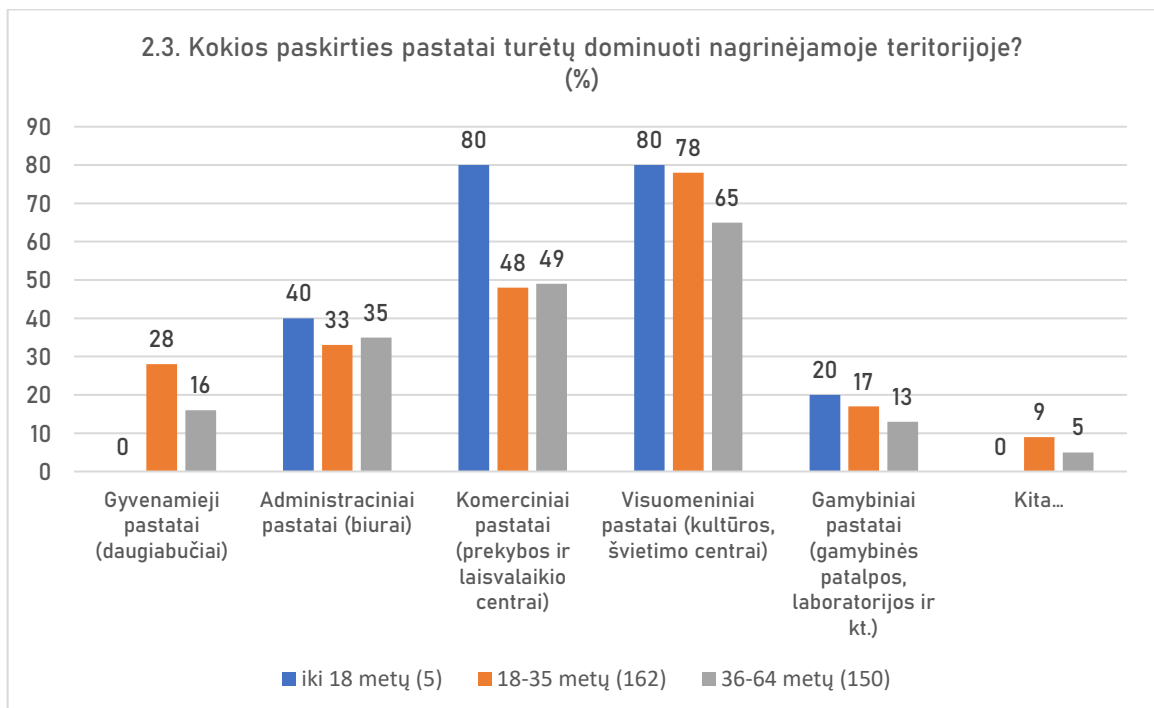
Kitus atsakymus pateikė 7 % apklausos dalyvių. Individualiuose komentaruose pasitaikė gana prieštaringų nuomonių. Gausi dalis pasisakiusių respondentų (6 asmenys) pasisakė prieš naują užstatymą („nereikia naujų pastatų“; „neturėtų būti pastatų“; „neturėtų būti daugiau pastatų“), tokią poziciją grįsdami dabartiniais Naujamiesčio bei Naujininkų rajonų aplinkos specifika, pavyzdžiui, atvirųjų erdvių trūkumu („reikalingos atviros erdvės, kurių trūksta Naujamiestyje ir Naujininkuose“; „geriausia, kad būtų parkas ar aikštė be pastatų“; „rekreacinės erdvės“) bei komplikuotomis susisiekimo sąlygomis („nejuokaukit su tais verslo centrais – ir taip Naujininkams sunku su išvažiavimu iš rajono“).

Panašus skaičius apklausos dalyvių pabrėžė poreikį teritoriją formuoti siekiant pastatų paskirties įvairovės („turėtų būti mixas tarp gyvenamosios, administracinės ir komercinės paskirties, bet tai nereiškia, kad galima pastatyti didelį prekybos centrą – tikslingiau būtų integruoti komercines patalpas gyvenamųjų namų pirmuose aukštuose“; „pagal naujausias tendencijas turi būti visko, kad teritorija būtų naudojama visą parą, o ne tik darbo metu ar vakare“; „[reikalingas] miesto centro mixas – pasenęs požiūris visą kvartalą priskirti vienai funkcijai“).

17 pav. Nuomonių skirtumai dėl dominuosiančios pastatų paskirties

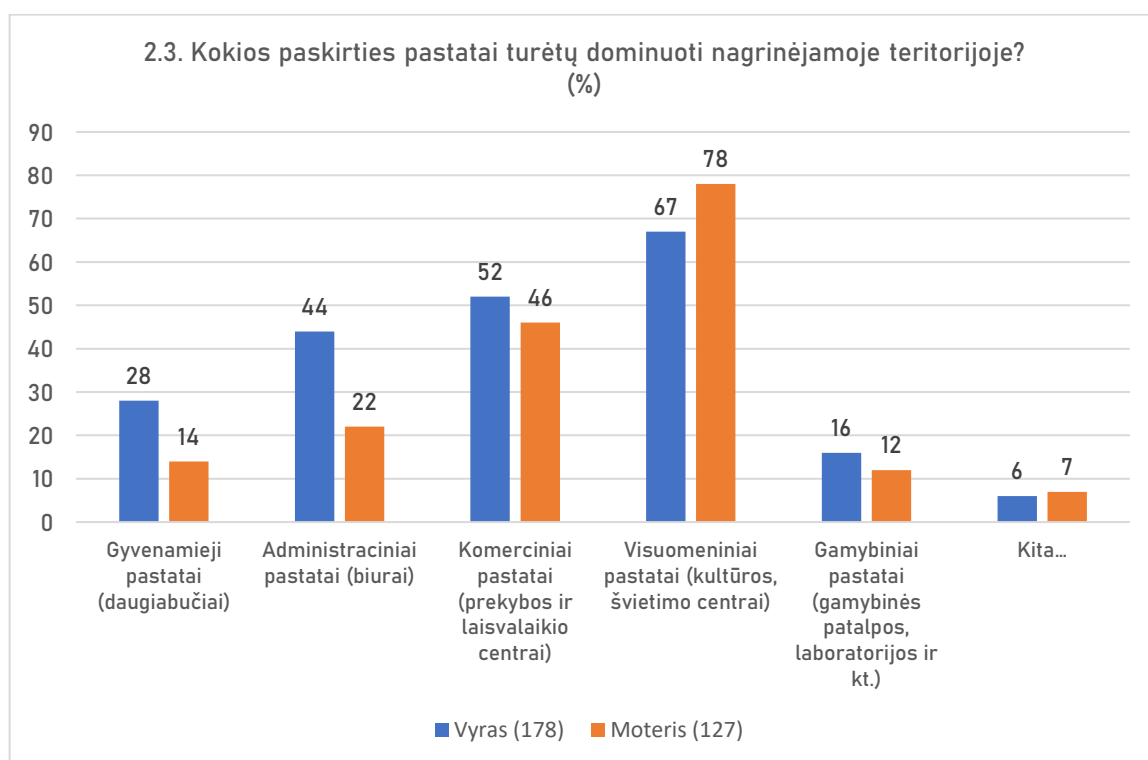
Ženkli pasisakiusiųjų dalis pirmenybę teikė visuomeninės paskirties pastatams, skatinantiems kultūrinę, meno bei laisvalaikio („kultūros erdvė derinant su kviečiančiomis pabūti vietomis (parkais, skverais, barais, kavinėmis)“; „tik ne gyvenamieji ir prekybos centrai – Naujininkams reikia verslų ir kultūros namų“; „tai galėtų būti Užupio meno inkubatoriaus atitikmuo – Naujininkų ir Naujamiesčio meno inkubatorius <...> norėtųsi, kad tokioje strategiškai patogioje vietoje vyktų kultūriniai renginiai“) veiklas, nevyriausybinių organizacijų kūrimąsi („erdvės NVO, bendradarbiavimui“), mokslo raidą („teritorijoje galėtų atsirasti ir tam tikri mokslo paskirties statiniai“). Dalis respondentų taip pat minėjo sporto infrastruktūros objektų poreikį („sporto infrastruktūra Naujamiesčio gyventojams, išsaugant esamą pastatų ansamblį“; „multifunkcinės sporto salės, kurios būtų pritaikytos miesto gyventojams, kokias dabar valdo VšĮ Active Vilnius“).

18 pav. Nuomonių skirtumai dėl dominuosiančios pastatų paskirties

Likusių komentaruose pasiūlyta teritorijoje numatyti vietą LTG administraciniam pastatui („atimtas iš geležinkelių darbuotojų istorinis pastatas Mindaugo g. 12, darbuotojai išmesti į gatvę – pastatykit geležinkelio darbuotojams skirtą pastatą šioje teritorijoje“) arba tęsti dabartinę veiklą, įskaitant specializuotą statinių statybą („pastatai, pritaikyti prižiūrėti VT bėginėms priemonėms“). Vienas respondentas akcentavo poreikį rengti galimybių studiją, kurioje būtų išnagrinėti įvairūs teritorijos pertvarkymo scenarijai („rinka, verslas turėtų pasakyt poreikį, visuomenė – viešųjų paslaugų poreikį; turi būti atlikta galimybių studija“).

Įvairias interesų, amžiaus ir kitas grupes atstovaujančių respondentų pozicija dėl teritorijoje dominuosiančios pastatų paskirties buvo gana artima bendrosioms tendencijoms (17-19 pav.). Nuomonių skirtumai užfiksuoti mažiau ženklių respondentų grupių atveju. Pavyzdžiui, gana žemas lankytojams priskirtų dalyvių palankumas komercinės paskirties pastatams (17 pav.), tačiau tuo pačiu aukštas jaunesniojo amžiaus respondentų (iki 18 metų) pritarimas tos paties grupės objektams (18 pav.). Tik vertinant skirtingos lyties dalyvių atsakymus (19 pav.) pastebėtas aukštesnis vyrų palankumas gyvenamosios ir administracinės paskirties kompleksams, kai tuo tarpu moterų teritorijoje norėtų matyti daugiau visuomeninių pastatų.

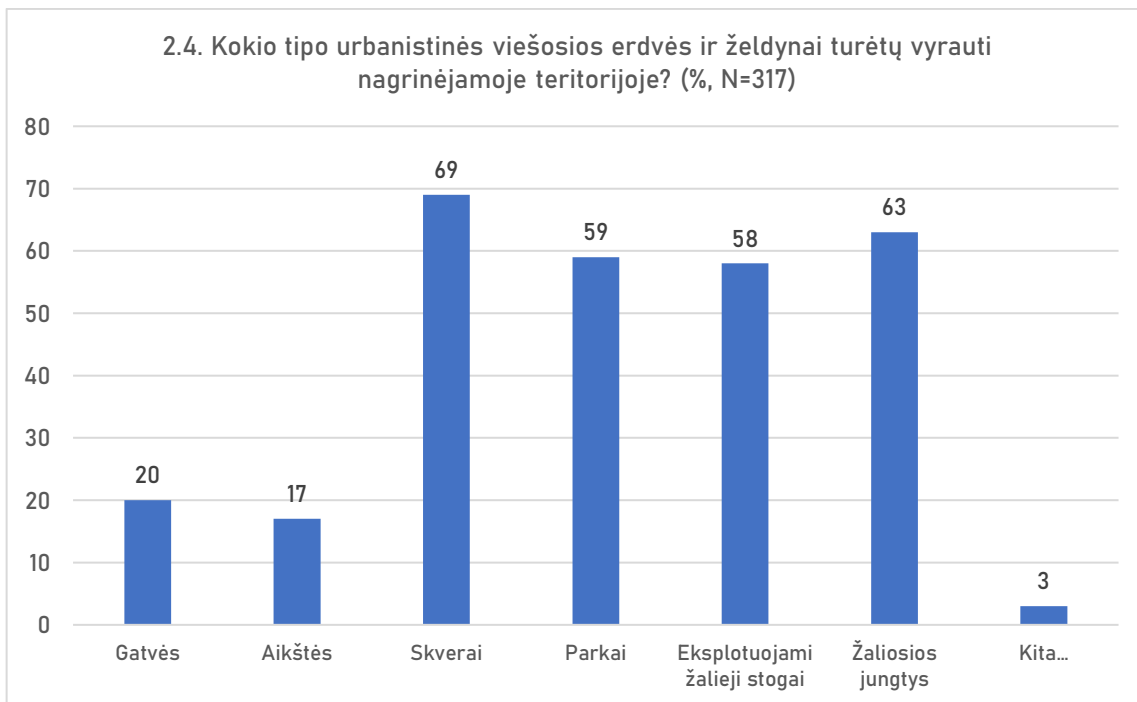
19 pav. Nuomonių skirtumai dėl dominuosiančios pastatų paskirties

Teritorijos urbanistinės viešosios erdvės ir želdynai

Didžioji dalis apklausos dalyvių (daugiau nei pusė) regi galimybę teritorijoje formuoti įvairialypį viešųjų erdvių tinklą (20 pav.), kuriame dominuotų skverai (69 %), parkai (59 %), eksploatuojami žalieji stogai (69 %) bei žaliosios jungtys (63 %). Tradiciniai urbanistinių viešųjų erdvių tipai sulaukė mažesnio dėmesio: gatvės – 20 %, o aikštės – 18 %. Ši tendencija gali perteikti dabartinio visuomenės požiūrio bei poreikių ir pastaruosius dešimtmečius Vilniuje vykusio miesto viešųjų erdvių bei gatvių formavimo prieštaras. Tačiau pastarosiose randasi erdvės kūrybiniam eksperimentavimui ir mišrios prigimties (hibridinių) miesto viešųjų erdvių tipų atsiradimui.

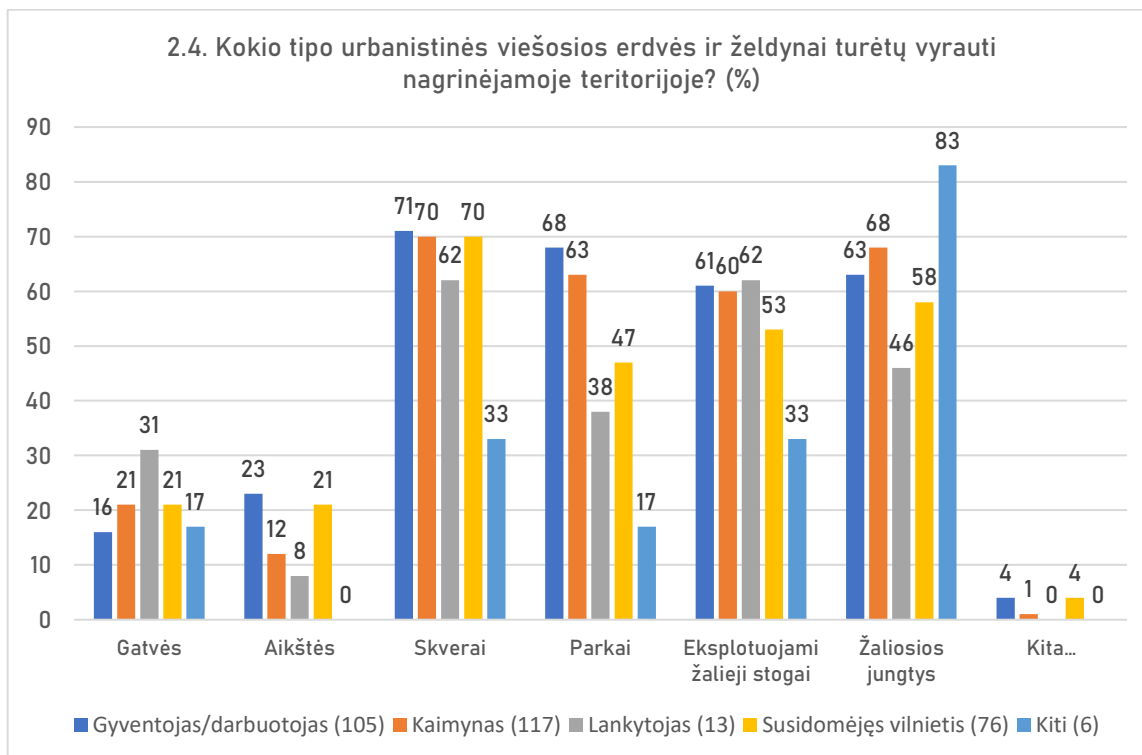
Individualius komentarus pateikė tik 3 % respondentų. Pasisakiusieji dar kartą pabrėžė poreikį teritorijoje formuoti įvairių viešųjų erdvių tinklą („visko po truputį“; „kuo daugiau žalumos, medžių, pasivaikščiavimo vietos“), tą įgyvendinant siekti funkcionalumo („funkcionalumas – svarbiausia“) bei puoselėti išskirtinį vietovės charakterį („industrinės-infrastruktūros viešosios erdvės, <...> pritaikytos visuomenei, tačiau kartu turinčios ir ryškius buvusios teritorijos funkcijos bruožus“). Dalyviai įvardino

ir kitų viešosios erdvės tipų, kurie galėtų būti formuojami nagrinėjamoje teritorijoje (“dviračių stovėjimo aikštė”).

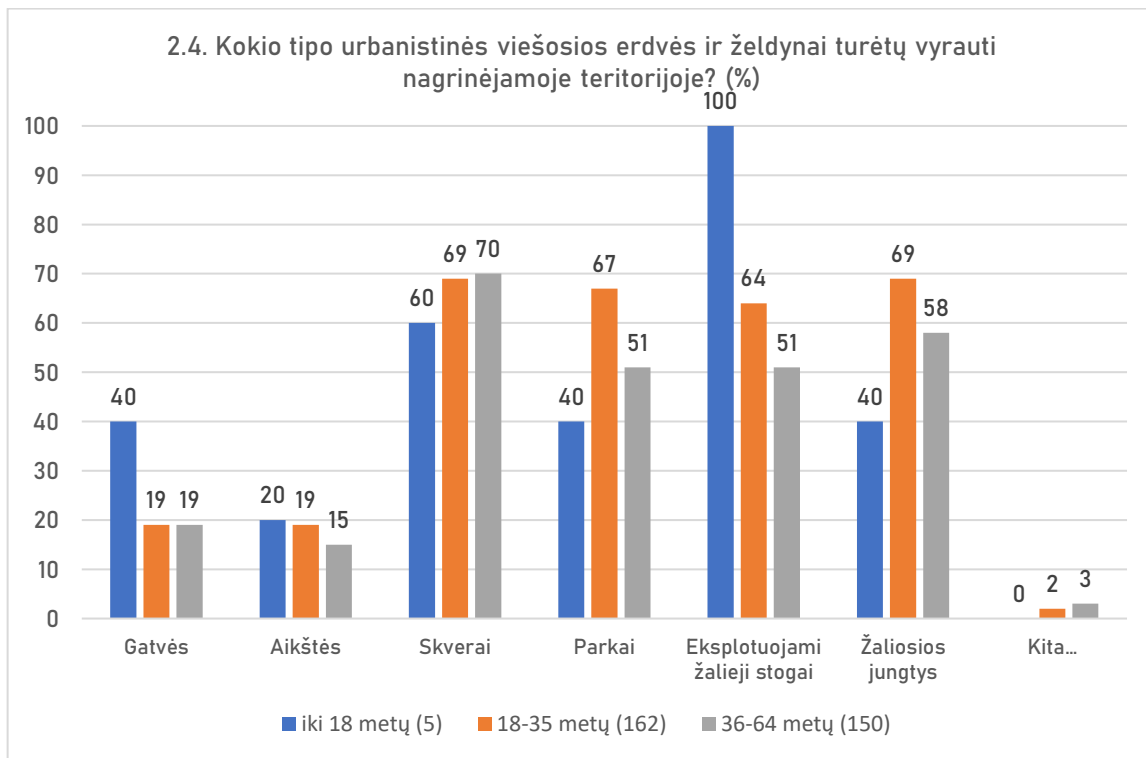
20 pav. Teritorijos urbanistinės viešosios erdvės ir želdynai

Detalesnis apklausos dalyvių nuomonių nagrinėjimas atskleidė, kad pagrindinių interesų grupių atstovų (išskyrus kitus dalyvius) pozicija dėl skverų, žaliųjų stogų bei žaliųjų jungčių (išskyrus lankytojų grupę) formavimo potencialo yra gana panaši (21 pav.). Reikšmingesni nuomonių skirtumai matomi parkų atveju – su nagrinėjama teritorija labiau susiję respondentai (gyventojai/darbuotojai ir kaimynai) regi didesnį parkų formavimo poreikį. Kitų dalyvių grupei priskirti respondentai dažniausiai rinkosi žaliųjų jungčių plėtojimą.

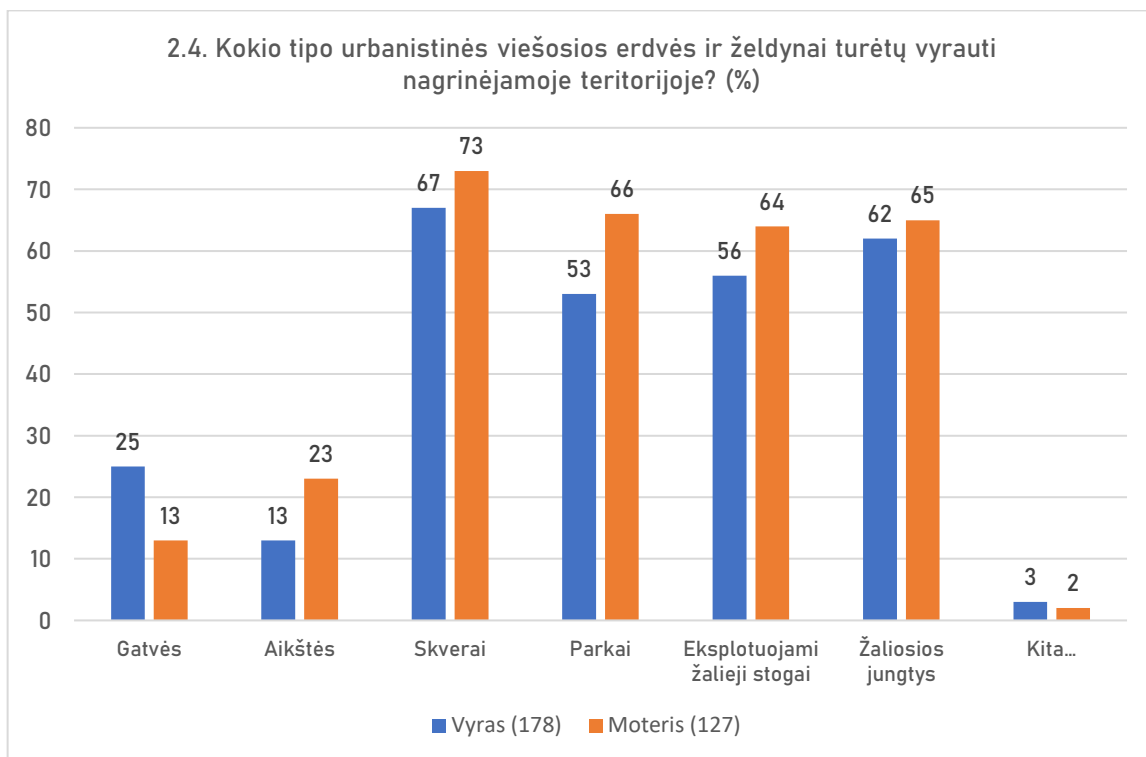

21 pav. Nuomonių skirtumai dėl vyraujančių urbanistinių viešųjų erdvių ir želdynų tipų

Jaunesniojo amžiaus apklausos dalyviai (iki 18 metų) palankiausiai vertino eksploatuojamus žaliuosius stogus ir skverus (22 pav.). 18-35 metų respondentai dažniau nei vyresnieji (36-64 metų dalyviai) rinkosi parkus, eksploatuojamus žaliuosius stogus ir žaliąsias jungtis. Vyrų palankiau atsiliepė apie gatves, o moterys – apie aikštes bei visus likusius miesto viešųjų erdvių ir želdynų tipus (23 pav.).

22 pav. Nuomonių skirtumai dėl vyraujančių urbanistinių viešųjų erdvių ir želdynų tipų

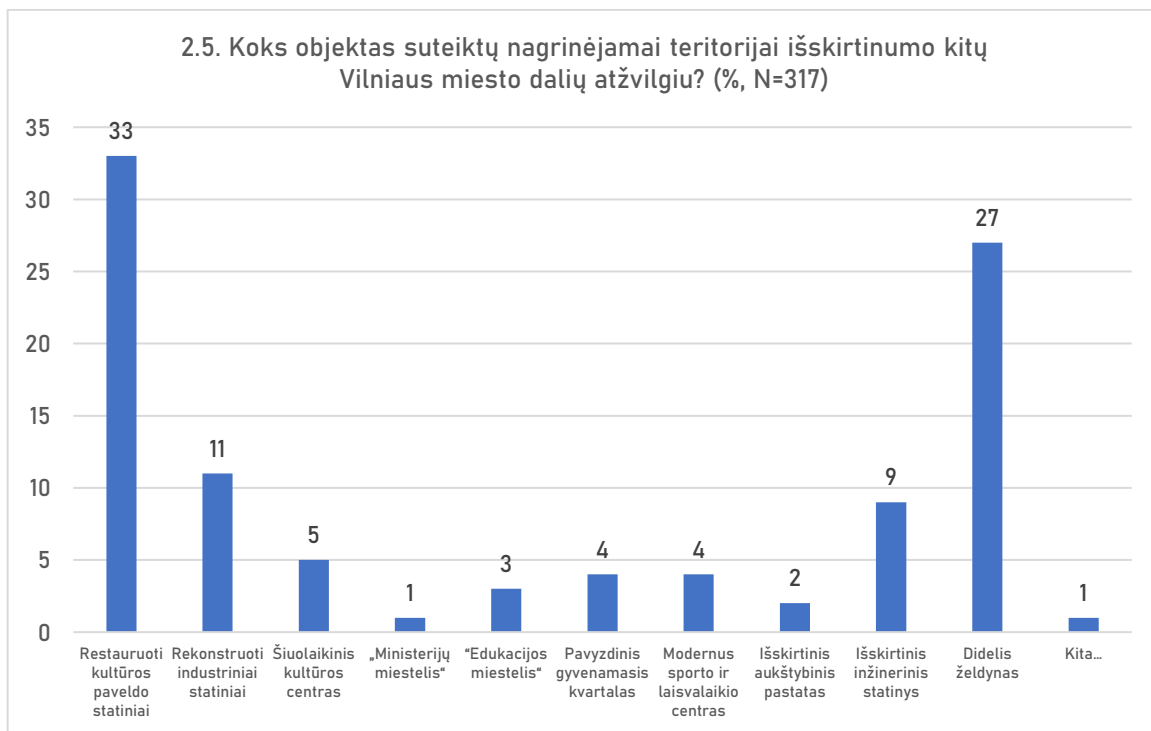

23 pav. Nuomonių skirtumai dėl vyraujančių urbanistinių viešųjų erdvių ir želdynų tipų

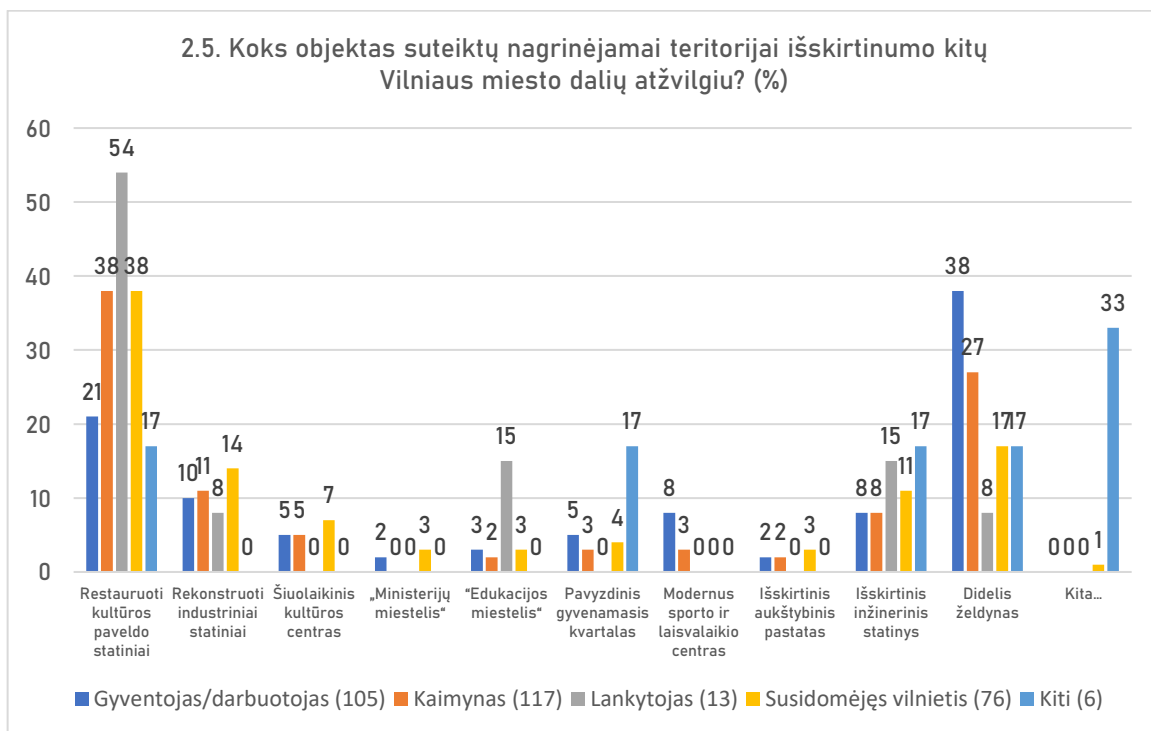
Išskirtiniai objektai teritorijoje

Paprašyti pasirinkti vieną objektą, kuris galėtų teritorijai suteikti išskirtinumo kitų Vilniaus miesto dalių kontekste, apklausos dalyviai dažniausiai rinkosi (24 pav.) restauruotus ir visuomeninei paskirčiai pritaikytus industrinio kultūros paveldo statinius (33 %) arba didelį želdyną (27 %). Likusieji objektai

sulaukė mažesnio dėmesio. Apie dešimtadalis respondentų pasirinko rekonstruotus ir naujai paskirčiai pritaikytus esamus industrinius statinius (11 %) arba išskirtinius naujus inžinerinius statinius, pavyzdžiui, pėsčiųjų-dviračių tiltus (9 %). Šiuolaikinį kultūros centrą (muziejų, koncertų salę ir pan.) kaip pagrindinį teritorijos įvaizdį formuojantį objektą norėtų matyti 5 % apklausos dalyvių. Pavyzdinis tvarios gyvenamosios architektūros kvartalas arba modernus sporto ir laisvalaikio centras pasirodė patrauklus 4 % respondentų, o švietimo įstaigų kompleksas („edukacijos miestelis“) – 3 %. Išskirtinis aukštybinis pastatas sulaukė tik 2 % dalyvių palankumo. Rečiausiai apklausos dalyviai rinkosi „ministerijų miestelį“ (valstybinių įstaigų kompleksą) – tik 1 %.

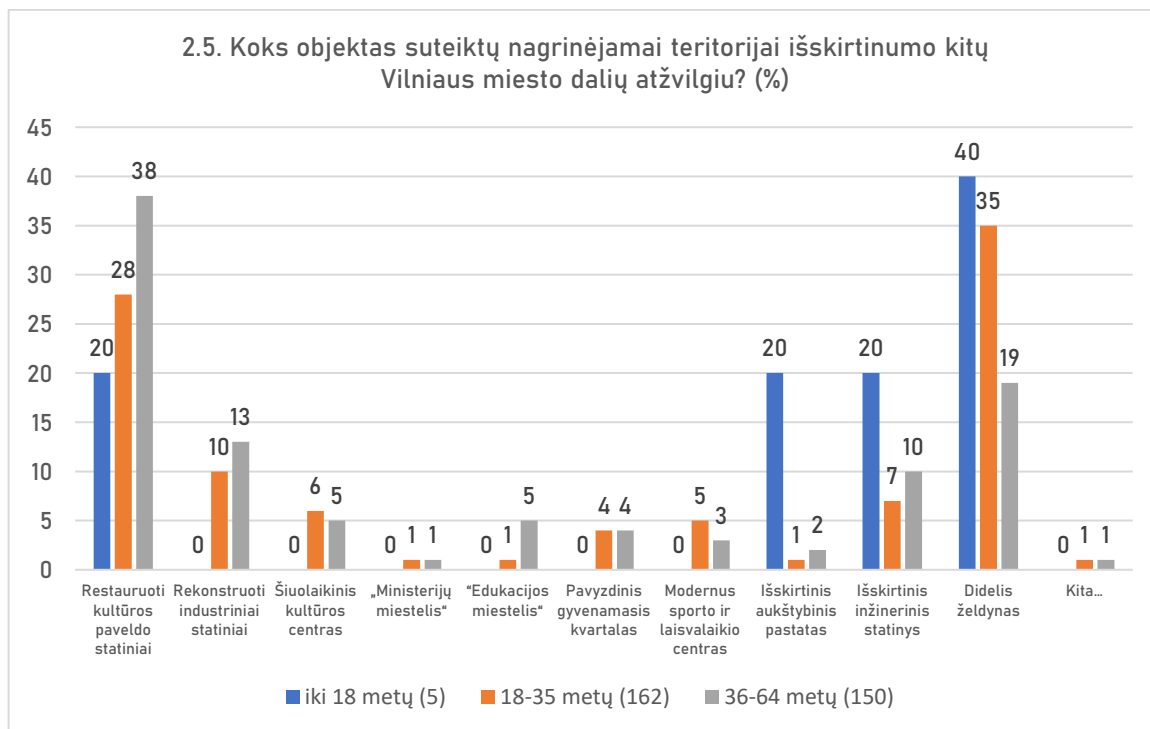

24 pav. Teritorijos išskirtinumą galintys nulemti objektai

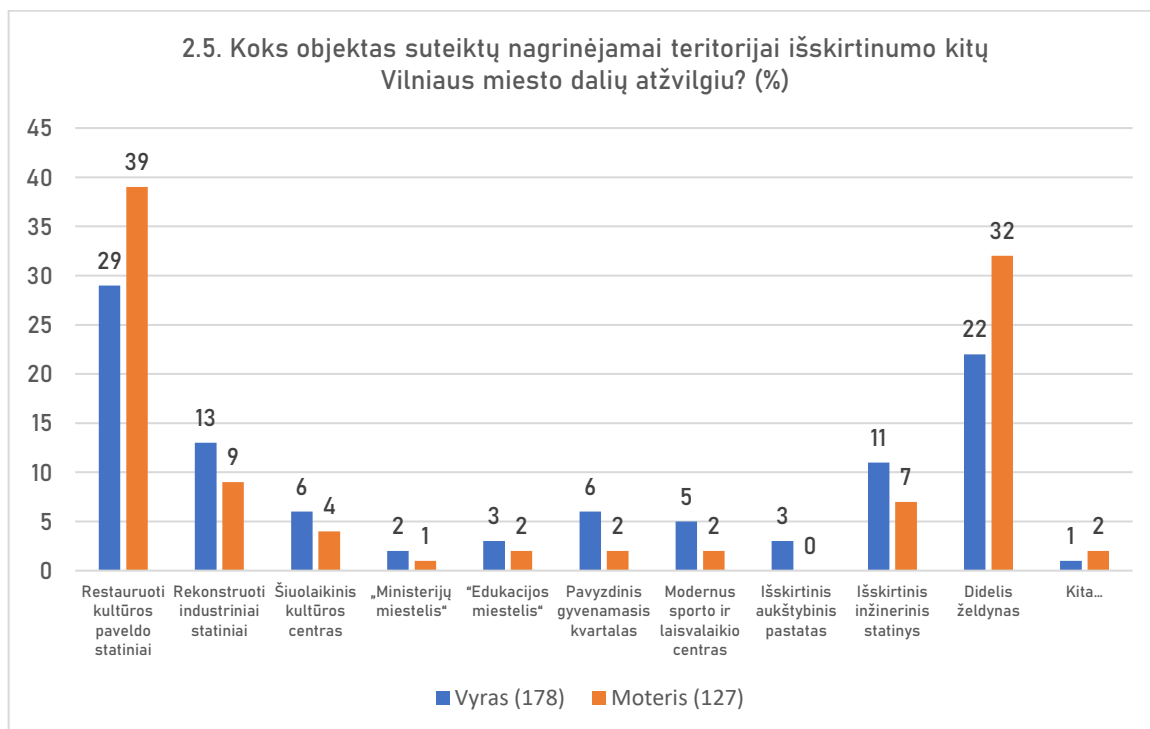

25 pav. Nuomonių skirtumai dėl teritorijos išskirtinumą nulemsiančių objektų

Dalis individualius komentarus pateikusių respondentų teigė, kad teritorijos išskirtinumą turėtų kurti dažniausiai minėtų objektų – restauruotų kultūros paveldo objektų ir želdyno – sintezė („norėčiau sujungti pirmą ir paskutinį variantą (kokybišką ir pagarbią istorinių pastatų restauraciją su želdinių gausa; labai svarbu išlaikyti pagarbą originaliai vietos autentikai“). Respondentai taip pat atkreipė dėmesį, kad visas geležinkelio stoties rajonas galėtų būti formuojamas kaip Naujojo europinio bauhauzo iniciatyvos principus atliepanti miesto dalis („stoties rajonas kaip Europinio bauhauzo pavyzdys). Išskirtinumo teritorijai galėtų suteikti ir privatūs, bet visuomenės lankymui skirtos erdvės („privačios visuomeninės erdvės“).

26 pav. Nuomonių skirtumai dėl teritorijos išskirtinumą nulemsiančių objektų

27 pav. Nuomonių skirtumai dėl teritorijos išskirtinumą nulemsiančių objektų

Detaliau nagrinėjant įvairių apklausos dalyvių grupių nuomonių skirtumus paaiškėjo, kad didelio želdyno formavimas aktualesnis teritorijos gyventojų bei darbuotojų grupės nariams, o kultūros paveldo restauravimas – teritorijos kaimynų, lankytojų, taip pat susidomėjusių vilniečių grupes atstovavusiems respondentams (25 pav.). Jaunesnieji apklausos dalyviai (iki 18 metų) palankiau vertina išskirtinių objektų (aukštybinių pastatų ir inžinerinių statinių) atsiradimo galimybę (26 pav.). Vyresnieji respondentai (36-64 metų) teritorijoje esančių kultūros paveldo objektų restauravimą laiko didesniu prioritetu nei centrinio želdyno formavimą. Atsakymuose dominavusius objektus dažniau rinkosi moterys, o respondentai vyrai dažniau rinkdavosi mažiau palankumo sulaukusius atsakymo variantus (27 pav.).

Vilniaus lokomotyvų depo (Grįžračio) įveiklinimo galimybės

Atsakymą apie veiklas, kurioms galėtų būti pritaikytas išskirtinis nagrinėjamos teritorijos objektas – Vilniaus lokomotyvų depas (Grįžratis) – pateikė net 98 % arba 313 apklausos dalyvių. Suklasifikavus visuose komentaruose paminėtas veiklas paaiškėjo, kad respondentai pasiūlė 19 veiklų (28 pav.).

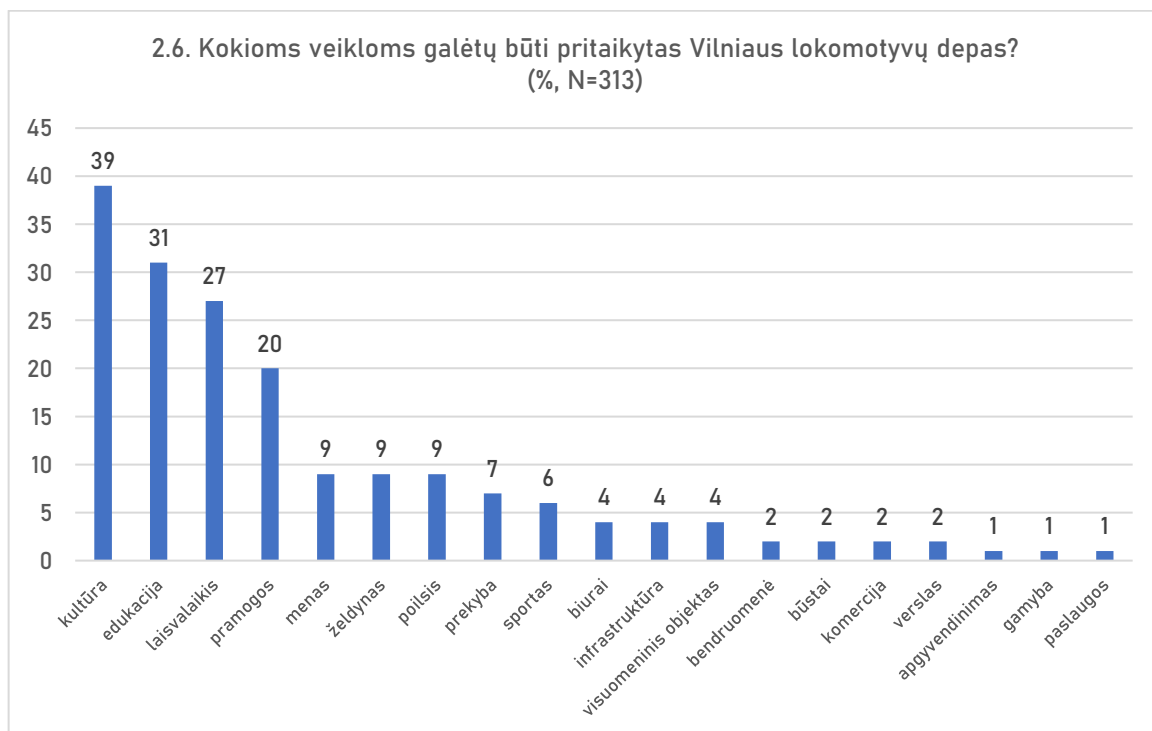

28 pav. Vilniaus lokomotyvų depo įveiklinimo galimybes perteikiantys raktažodžiai (dydis atitinka paminėjimo dažnį)

Dažniausiai komentarą pateikusieji respondentai minėjo (29 pav.) galimybę lokomotyvų depo pastatą ir jo aplinką pritaikyti kultūrinei veiklai (39 %). Šiek tiek rečiau siūlyta objekte vystyti edukacines veiklas (31 %), plėtoti laisvalaikio paslaugas (27 %) ir pramogas (20 %). Didžioji dalis apklausos dalyvių siūlė lokomotyvų depo pastate ir jo gretimybėse plėtoti daugiau nei vieną veiklą. Dažniausiai drauge minėtos kultūrinės ir edukacinės veiklos (30 pav.) – 37 kartus. Laisvalaikio ir pramogų duetas paminėta 12 kartų. Po 7 kartus paminėti kultūrinės ir laisvalaikio, kultūrinės ir pramoginės, taip pat laisvalaikio ir prekybos veiklų deriniai.

Kaip objekto daugiavertio įveiklinimo pavyzdys dažniausiai minėta Lukiškių kalėjimo konversija, kurios metu kompleksas pritaikytas kultūrinei ir iš dalies edukacinei veiklai, taip pat laisvalaikiui ir pramogoms. Kita respondentų minėta laisvalaikio, pramogų ir kultūros erdvė – Naujojoje Vilnioje esantis „Dūmų fabrikas“. Laisvalaikio ir prekybos veiklas taip pat siūlyta derinti pagal Paupio turgaus pavyzdį. Edukacinių ir kultūrinių veiklų dermės pavyzdžiu įvardintas „Technariumas“. Objekto gretimybėse esančioms atvirosioms erdvėms siūlyta pasinaudoti „Bėgių parko“ kūrimo patirtimi ir sprendimais. Kai kurie apklausos dalyviai įvardino ir užsienio miestų pavyzdžius, kuriems būdingas

charakteris galėtų tapti etalonu sudarant Vilniaus lokomotyvų depo ir jo aplinkos įveiklinimo programą: Kamdeno rajonas Londone minėtas kaip vieta, kurioje dera menas, kultūra ir maistas, o Niujorkas – kaip komercijos ir paslaugų įvairovę pasižyminti miestiška aplinka.

29 pav. Vilniaus lokomotyvų depo įveiklinimo galimybės (raktažodžiai)

30 pav. Galimi daugiav funkcio Vilniaus lokomotyvų depo įveiklinimo scenarijai (paminėti dažniau nei 3 kartus)

Papildomi pasiūlymai ir komentarai

Papildomus komentarus dėl nagrinėjamos teritorijos vystymo pateikė ketvirtadalis respondentų (26 %) – gautos 83 pastabos arba pasiūlymai.

Didžiojoje dalyje komentarų dar kartą akcentuotas poreikis reikšmingą pertvarkomos teritorijos dalį skirti viešojo želdyno ar jų tinklo kūrimui, taip atveriant teritoriją miestiečiams ir sprendžiant Naujamiesčio rajono gyventojams aktualią rekreacinių ir poilsio erdvių trūkumą. Gana didelė dalis komentarų susiję su planuojamos pertvarkyti teritorijos struktūros ir įvaizdžio formavimo iššūkiais. Pirmiausia, respondentai išsakė poreikį pertvarkymo metu sukurti išskirtinės kokybės miesto rajoną, kuris būtų ne tik patrauklus, patogus, bet ir aktyvus, saugus ir įtraukus. Esamų kultūros paveldo objektų apsauga ir kitų industrinės praeities ženklų įprasminimas, pasak nuomones pateikusių apklausos dalyvių, turėtų būti pagrindinės priemonės, kuriomis būtų siekiama saugoti unikalų teritorijos charakterį.

Dalis respondentų pabrėžė potencialą teritoriją formuoti kaip svarbų miesto ir tarpmiestinio viešojo transporto mazgą, kuriame atsirastų vietos vietinių traukinių maršrutų sustojimui, moderniems bėginio transporto (tramvajaus) depams, kitiems miesto viešojo transporto sistemos infrastruktūros objektams, P+R tipo automobilių saugykloms (prie Tūkstantmečio g.) ir pan. Minėta galimybė teritorijoje formuoti naują gatvių tinklą, kuriuo tarpmiestinio susisiekimo autobusai greičiau pasiektų centrinę autobusų stotį.

Apklausos dalyviai taip pat įžvelgė galimybę teritorijos pertvarkymo metu siekti iš esmės pagerinti susisiekimo sąlygas nagrinėjamoje teritorijoje ir jai gretimose miesto dalyse, numatant pagrindinių gatvių jungtis (pavyzdžiui, Prūsų ir Tūkstantmečio g.), plėtojant patogius transportinius ryšius su kitais miesto rajonais. Dalyje pastabų akcentuotas poreikis performuojamoje teritorijos struktūroje sudaryti sąlygas stipresnių funkcinių ryšių tarp Naujamiesčio ir Naujininkų formavimuisi.

Respondentų komentaruose taip pat teigta, kad jie susiduria su informacijos apie Vilniaus miesto savivaldybės planus dėl nagrinėjamos teritorijos pertvarkymo stoka arba tokia informacija vietos gyventojus pasiekia per lėtai ir net pavėluotai. Kai kurie apklausos dalyviai išsakė poreikį formuojant teritorijos pertvarkymo programą įtraukti miestiečius ir įvairių sričių ekspertus, organizuoti susitikimus, teritorijos konversijos idėjų paieškai surengti kūrybines dirbtuves ir urbanistinius architektūrinius konkursus.

Likusiose pastabose minėtas poreikis kultūrą, meną ir panašias veiklas matyti kaip vieną pagrindinių teritorijos transformacijos strategijos dalių. Taip pat akcentuota, kad sėkmingą teritorijos virsmą galėtų užtikrinti išskirtinės paskirties urbanistinių kompleksų (sporto, kultūros, administracinių ir kt.) formavimas ir visuomeninių veiklų koncentravimas teritorijoje. Vienas dalyvis siūlė nagrinėjamos teritorijos transformaciją planuoti suvokiant platesnį Naujamiestyje ir kitose miesto dalyse vykstančių pokyčių paveikslą.

Priedai (asociatyvios iliustracijos)

P1. Struktūros formavimo prioritetai

Projektai:

1. Racionalaus dydžio ir formos kvartalai (užstatymas) – Mitte Altona, Hamburgas, Vokietija.
2. Rišlus gatvių ir kitų jungčių (pėsčiųjų, dviračių takų) tinklas – The Luchtsingel, Roterdamas, Nyderlandai, arch. Zones Urbaines Sensibles.
3. Patrauklios urbanistinės viešosios erdvės (aikštės, skverai) – Hafencity, Hamburgas, Vokietija, arch. KCAP.
4. Išskirtinės architektūros ir paskirties kompleksai – The Maersk Tower, Kopenhaga, Danija, arch. C. F. Møller.
5. Želdynų sistema (parkai, rekreacinės zonos, žaliosios jungtys) – Gellerup New Nature Park, Orhusas, Danija, arch. SLA.
6. Funkcionalus geležinkelio infrastruktūros koridorius – Arnhem Centraal, Arnhemas, Olandija.

P2. Pastatai ir jų paskirtys

Projektai:

1. Gyvenamieji pastatai (daugiaučiai) – VM Houses, Kopenhaga, Danija, arch. BIG.
2. Administraciniai pastatai (biurai) – Bjørvika Barcode, Oslas, Norvegija, arch. MVRDV.
3. Komeraciniai pastatai (prekybos ir laisvalaikio centrai) – Selfridges, Bristolis, D. Britanija, arch. Future Systems.
4. Visuomeniniai pastatai (kultūros, švietimo centrai) – Casa da Musica, Porto, Portugalija, arch. OMA.
5. Gamybiniai pastatai (gamybinės patalpos, laboratorijos ir kt.) – Experimentelle Fabrik, Magdeburgas, Vokietija, arch. Sauerbruch Hutton.

P3. Urbanistinių viešųjų erdvių ir želdynų tipai

Projektai:

1. Gatvės - Passeig De St Joan Boulevard, Barselona, Ispanija, arch. Lola Domenech.
2. Aikštės - Israel Square, Kopenhaga, Danija, arch. COBE, Sweco.
3. Skverai - Clemenstorget, Lundas, Švedija, arch. White Arkitekter.
4. Parkai - Mekel park, Delftas, Nyderlandai, arch. Mecanoo.
5. Eksploatuojami žalieji stogai - Four Harbour Roof Park, Roterdamas, Nyderlandai, arch. Buro Sant en Co.
6. Žaliosios jungtys - Broparken, Linšiopingas, Švedija, arch. White Arkitekter.

P4. Išskirtiniai objektai

Projektai:

1. Restauruoti ir visuomenei paskirčiai pritaikyti industrinio kultūros paveldo statiniai (lokomotyvų depas, prekių sandėliai) – Coal Drops Yard, Londonas, D. Britanija, arch. Heatherwick Studio.
2. Rekonstruoti ir naujai paskirčiai pritaikyti esami industriniai statiniai (sandėliai, depai ir pan.)
3. Šiuolaikinis kultūros centras (muziejus, koncertų salė ir pan.) – Guggenheim muziejus, Bilbao, Ispanija, arch. F. Gehry.
4. „Ministerijų miestelis“ (valstybinių įstaigų kompleksas) – Band des Bundes, Berlynas, Vokietija.
5. „Edukacijos miestelis“ (švietimo įstaigų kompleksas) – Vienna University of Economics and Business, Viena, Austrija.
6. Pavyzdinis tvarios gyvenamosios architektūros kvartalas – Vauban kaimynija, Freiburgas, Vokietija.
7. Modernus sporto ir laisvalaikio centras – Olimpinis baseinas ir velodromas, Berlynas, Vokietija, arch. Dominique Perrault.
8. Išskirtinis aukštybinis pastatas – Turning Torso, Malmė, Švedija, arch. S. Calatrava.
9. Išskirtinis inžinerinis statinys (pėsčiųjų, dviračių tiltas) – Seoulo 7017 Skygarden, Seulas, P. Korėja, arch. MVRDV.
10. Didelis želdynas (parkas, skveras) – Centrinis parkas, Niujorkas, JAV, arch. F. L. Olmsted.